

ARHITECTURA VEDETELOR DE SUBIECT: PRINCIPII ȘI EXPERIENȚE

Lina MIHALUȚA,
director - adjunct

Apariția noilor tehnologii informaționale și comunicaționale se consideră una din cele mai importante provocări ale contemporanității. Bibliotecarii din întreaga lume încearcă să răspundă acestor provocări în colaborare cu specialiștii din domeniul informațional. În ultima vreme bibliotecarii se arată preocupați de probleme curente cum ar fi indexarea documentelor și principiile necesare ale catalogării în sistem informatizat.

Dacă în Occident problema indexării prin cuvinte a fost soluționată încă la sfârșitul secolului al XIX-lea, iar cele legate de elaborarea și utilizarea vocabulelor controlate au fost îndelung examinate încă în secolul XX, la noi discuțiile pe marginea acestor subiecte au devenit frecvente odată cu introducerea în bibliotecile universitare a sistemelor de lucru informatizate. Informatizarea și diversificarea suporturilor de stocare și transmitere a informației științifice și culturale au determinat schimbări radicale în organizarea și funcționarea bibliotecilor, ceea ce presupune o creștere substanțială a competenței profesionale a angajaților.

Astăzi, finalitatea activității bibliotecilor constă nu doar în extinderea bazei de date prin acumularea de înregistrări bibliografice, dar, mai ales, în valorificarea, transmiterea și regăsirea într-un timp foarte scurt a informației. Folosirea softurilor integrate de bibliotecă oferă posibilitatea cercetării înregistrărilor bibliografice atât prin punctele de acces (autor, titlu, vedete de subiect, cuvinte-cheie), cât și prin modalități de căutări combinate ale elementelor.

Actualmente, când Biblioteca noastră a depășit „frontierele” virtuale ale sediului și poate fi accesată de utilizatori din orice colț al lumii, necesitatea calității de atribuire a vedetelor de subiect a devenit obiectivul prioritar în prelucrarea documentelor. Pe lângă clasificare, există și un alt mijloc de acces la informație: indexarea prin utilizarea unei liste de subiecte. Cu ajutorul vedetelor de subiect, ordonate alfabetic, sunt definite și regăsite documentele în cataloagele bibliotecii. Această modalitate de indexare prin vedete de

subiect este una avantajoasă. Ținându-se cont de cerințele de informare ale beneficiarilor, schimbările în sistemele de indexare și depistarea unor carențe în structurarea vedetelor s-a considerat necesar ca acest Fișier de autoritate să fie supus unei redactări minuțioase și calitative. Problema de atribuire corectă a vedetelor de subiect a fost abordată și din dorința de a oferi beneficiarilor un instrument eficient de regăsire a informației. În multe cazuri, bibliotecarul, confruntându-se cu un termen-limită de atribuire a vedetelor de subiect, se poate limita la una generală, neștiind de care anume are nevoie utilizatorul.

Este important să atribuim o cotă uniformă și mai multe clasificări. Și aceasta pentru că informațiile referitoare la documente ne ajută și pot deveni utile colegilor noștri (atunci când vom utiliza SIBIMOL-ul) care prelucrează același titlu. Pentru utilizatori însă aceste operații nu sunt relevante, întrucât cititorul, nefiind familiarizat cu procedurile de exprimare a analizei documentare, poate căuta doar după subiecte. De aceea trebuie să punem accentul pe necesitatea de a avea o vedetă de subiect bine realizată.

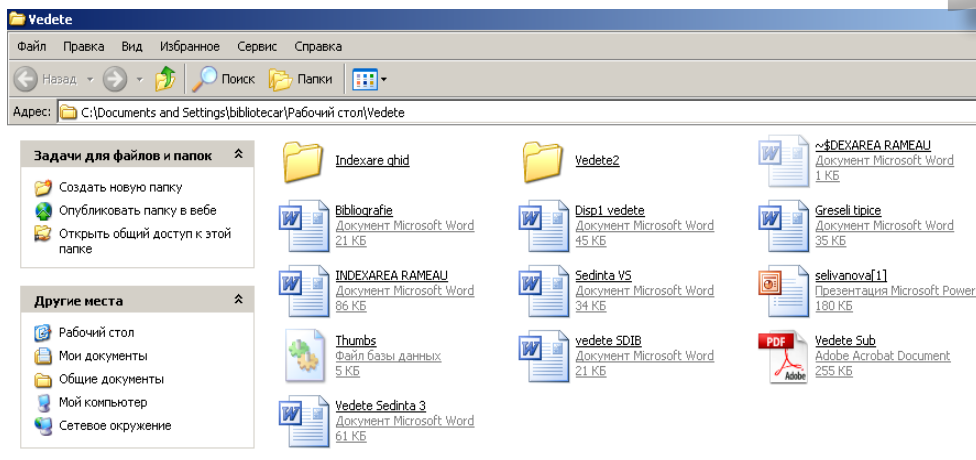
În acest context, printre obiectivele de organizare a sistemului de informare bibliografică figurează, începând cu anul 2007, un program de revizuire și redactare a Fișierului de autoritate Vedete de subiect. În cadrul ședinței Consiliului administrativ al BȘU a fost luată hotărârea de a elabora un plan de realizare a acestui program și a desemna bibliotecarii în măsură să-l realizeze.

În procesul de elaborare a metodologiei de redactare a vedetelor de subiect au fost luate în calcul:

- stabilirea instrumentelor de lucru specifice procesului de atribuire a vedetelor de subiect (tezaure universale/disciplinare tradiționale/electronice (EUROVOC, AGROVOC, RAMEAU etc., enciclopedii, dicționare, Tabela CZU);
- stasurile naționale/internaționale: **STAS 10711-89** Reguli generale pentru elaborarea și dezvoltarea tezaurilor naționale, **STAS 12598-87** Metode de analiză a documentelor, de determinare a conținutului lor și de selectare a termenilor de indexare;
- profilul Universității și al Bibliotecii a fost considerat prioritar în redactarea vedetelor de subiect;
- necesitățile de informare ale beneficiarilor;
- experiențele (cercetarea literaturii de specialitate și a bazelor de date) bibliotecilor universitare din țară (Biblioteca ASEM, BNRM etc.) și de peste hotare (Biblioteca Națională a Franței, Biblioteca Congresului, biblioteci din Rusia, biblioteci din România, etc.);
- participarea la întruniri profesionale (mese rotunde/ateliere/ședințe de lucru);
- nominalizarea bibliotecarilor cu drept de a construi vedetele de subiect în perioada redactării.
- întrunirea echipelor în vederea instruirii bibliotecarilor pentru construirea vedetelor de subiect în limba română/rusă;

În Mapa Generală, la care are acces fiecare bibliotecar, a fost creată o

mapă **Vedete** în care au fost stocate toate studiile, articolele, exemplele, adresele siturilor care tratează această tematică. A fost luată decizia de a elabora un ghid de lucru în vederea atribuirii, redactării vedetelor de subiect.

Primii pași în realizarea acestui proces a fost determinarea volumului de vedete în baza de date - peste 100 000, după care a urmat constituirea echipei de lucru în sarcina căreia trebuia pusă realizarea acestui proces dificil.

Criteriile de alegere a membrilor echipei au fost următoarele: **cunoașterea limbii române și ruse; competențe de catalogare și clasificare; gândire logică; experiență de deservire a cititorului, cunoașterea solicitărilor utilizatorului, capacitate de sinteză și de expunere laconică ș.a.**

Volumul de vedete depistate a fost repartizat celor 13 bibliotecari din diverse subdiviziuni ale Bibliotecii (Catalogare / Clasificare, Informare bibliografică, Relații cu Publicul, Referințe), fiecărui revenindu-i de la 5 000 până la 7 000 de înregistrări.

Pentru a realiza o redactare calitativă, am urmat modelul RAMEAU, care este cel mai apropiat modelului nostru de atribuire a vedetelor. Cea mai frecventă metodă de construire a vedetelor este „o vedetă - un concept”.

Ex.: METRICĂ (LINGV.)

METRICĂ (LIT.)

Toți bibliotecarii implicați în acest program au cercetat minuțios diverse surse / cataloage on-line ale mai multor biblioteci, pentru a alege metoda cea mai adecvată, științific valabilă pentru utilizatorul nostru. La fel, ne-am axat și pe regulile de indexare care ne spun că o vedetă trebuie să fie:

- concisă – adică să exprime esențialul documentului

Ex.: Agricultură Moldovei în anii 1950-1990

AGRICULTURĂ – REPUBLICA MOLDOVA - SEC. 20;

- obiectivă- să reflecte conținutul documentului utilă pentru

cititor, să fie adaptată profilului respectiv;

- specifică – să nu se refere în același timp la vedetă și la subiectul specific

Ex.: Motoare pentru automobile și tractoare

AUTOMOBILE - MOTOARE

TRACTOARE - MOTOARE

MOTOARE;

- coerentă – să fie conformă (din păcate, programul TinLib nu prevede blocajul atunci când vedeta este inadecvată ori se produce afișarea ei imediată din fereastra de validare).

Procesul de redactare s-a dovedit a fi foarte complicat. Vedetele create anterior erau sofisticate, mai puțin logice, ceea ce solicită mai mult timp pentru a efectua o redactare intergrală. În multe cazuri este nevoie de a examina pe viu un document sau un articol. În procesul redactării au fost depistate diferite moduri de atribuire a vedetei.

Scopul acestei redactări este de a identifica și înlătura toate erorile care s-au strecurat în momentul înregistrărilor în baza de date și de a le elimina în măsura posibilităților.

După două săptămâni de lucru, echipa de bibliotecari implicată în această activitate s-a întrunit într-o ședință pentru a pune în discuție și a elucida situațiile mai dificile apărute în timpul redactării:

- cum procedăm cu vedetele atribuite în limbi străine;
- cum abordăm polisemia, determinarea mijloacelor de înlăturare a omonimelor/sinonimelor;
- practicăm în continuare inversarea vedetelor;
- cum prezentăm numele de persoane fizice/colectivități/geografice;
- cum determinăm forma de prezentare a vedetei (articulat/nearticulat).

Pentru soluționarea acestor probleme am utilizat metoda de construire a vedetelor de subiect, conform Limbajului LEVIS-Ro și schemei: **Subdiviziune de subiect - subdiviziune geografică - subdiviziune cronologică - subdiviziune de formă.**

Pentru publicațiile în limba română se vor construi vedete în limba română; pentru cele în limba rusă – vedete în limba rusă și română; pentru cele în ucraineană – vedete în limba ucraineană și română; pentru publicațiile în celelalte limbi străine – vedete numai în limba română.

Referitor la polisemie și la înlăturarea omonimelor/sinonimelor, am decis să uniformizăm aceste cazuri.

Ex.: **Metodica predării matematicii în clasele I-IV**

MATEMATICĂ- CLASE PRIMARE

MATEMATICĂ – PREDARE ÎN CLASELE PRIMARE

MATEMATICĂ – METODICA PREDĂRII ÎN CLASELE PRIMARE.

Ex.: 1. **Ziua îndrăgostiților** 2. **Ziua Sfintului Valentin** : Obiceiuri

14 FEBRUARIE – ZIUA ÎNDRĂGOSTIȚILOR ZIUA ÎNDRĂGOSTIȚILOR
SĂRBĂTOAREA ÎNDRĂGOSTIȚILOR

SFÎNTUL VALENTIN**Sinonimele**

Ex.: 1. **Predarea și învățarea limbilor străine** 2. **Să vorbim limbi moderne...**

LIMBI STRĂINE = LIMBI MODERNE

Cazurile de omonimie sunt puse în evidență prin adăugarea unui calificativ între paranteze.

Ex.: **Fizica polimerilor.Vol. I**

ELASTICITATE

ELASTICITATE (PROPRITATE FIZICĂ).

Sau:

Ex.: **Crimă organizată : Stop**

FURT

FURT (DREPT).

Pentru o căutare și regăsire eficientă, am decis ca atinci când este necesar, să practicăm inversarea vedetelor, cu toate că, tradițional, se pledează pentru evitarea formelor construite prin inversare.

Ex.: **Abuzul asupra copiilor**

COPII – ASISTENȚĂ SOCIALĂ

a devenit și

ASISTENȚĂ SOCIALĂ – COPII

De regulă, vedetele sunt construite la plural, excepție fiind cazurile când utilizarea limbii interzice acest lucru.

Ex.: **CĂRȚI LOGICĂ**

FEMEI dar CONȘTIINȚĂ

În unele cazuri, un termen figurează în listă în același timp și la singular și la plural:

la singular- atunci când denumește un concept abstract.

Ex.: **Teatrul ca literatură**

TEATRU – pentru a denumi arta dramatică

la plural - când denumește noțiuni concrete.

Ex.: **O cetate: teatrul : Interviu cu A. Răcilă.....**

TEATRE - pentru a denumi sălile de teatru.

Pentru vedetele de subiect Nume de persoane (persoane fizice/ colectivități/nume geografice) am stabilit prezentarea în felul următor:

- persoane fizice

EMINESCU MIHAI (1859-1889) – POET ROMÂN

- nume de colectivități

REPUBLICA MOLDOVA, PARLAMENTUL(2009-2013)

- nume geografice

MOLDOVA, REPUBLICA – CĂRȚI POȘTALE

MOLDOVA (ROMÂNIA) – ALBUME

Din volumul total de vedete înregistrate, am reușit să verificăm 40 000, din ele redactate - 22.221, lichidate – 4533 și noi create– 2361. La moment, Fișierul de autoritate Vedete de subiect conține 98 355 de vedete.

Redactarea presupune nu numai prezentarea logică a vedetelor, dar și alte operațiuni cum ar fi înlocuirea, lichidarea sau crearea unei noi vedete. La fel, procesul de redactare a urmărit înlăturarea și altor erori: greșeli gramaticale, vedete create fără sens logic, necorespunzătoare documentului indexat, vedetă echivalentă cu titlul documentului sau exprimată prin termen nepreferat, etc.

Vedetă echivalentă cu titlul

Pentru titlul articolului Dunărea – leagănul civilizației s-a stabilit vedeta

DUNĂREA – LEAGĂNUL CIVILIZAȚIEI

nu (DUNĂREA - ISTORIE)

Pentru titlul Проблемы старения и долголетия a fost creată vedeta

ПРОБЛЕМЫ СТАРЕНИЯ И ДОЛГОЛЕТИЯ

nu (СТАРЕНИЕ И ДОЛГОЛЕТИЕ; ДОЛГОЛЕТИЕ; ГЕРОНТОЛОГИЯ)

vedetă exprimată prin termenul specific.

Titlul Ghid de programare în Delphi 2

PROGRAMARE ÎN DELPHI

DELPHI - SISTEM DE PROGRAMARE

Fișier de autoritate – Vedete de subiect. Vedeta de intrare - Femei

Mutați cursorul și tastați 'Enter' -SAU- tastați <F10> ptr. salt în listă

=>	FEMEI - MEDICINĂ	*Cărți: 0	*Art: 2	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - MIGRAȚIE	*Cărți: 0	*Art: 2	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - MOLDOVA	*Cărți: 3	*Art: 36	*Ser: 1	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - ORGANIZAȚIE	*Cărți: 0	*Art: 4	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - PACE	*Cărți: 0	*Art: 2	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - PERSONAJ	*Cărți: 2	*Art: 12	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - POLITICĂ	*Cărți: 11	*Art: 15	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - POLONIA	*Cărți: 1	*Art: 0	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - PROTECȚIE	*Cărți: 1	*Art: 1	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - PSIHOLOG	*Cărți: 3	*Art: 11	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - REGIM MI	*Cărți: 0	*Art: 1	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - RELIGIE	*Cărți: 2	*Art: 0	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - ROMA ANT	*Cărți: 0	*Art: 1	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - ROMÂNIA	*Cărți: 1	*Art: 2	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - RUSIA	*Cărți: 3	*Art: 2	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - SĂNĂTATE	*Cărți: 22	*Art: 3	*Ser: 0	*AV: 3	*Art AV: 0
	FEMEI - SECURITATE	*Cărți: 1	*Art: 0	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - SINGURĂȚE	*Cărți: 0	*Art: 1	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0
	FEMEI - SITUAȚIE	*Cărți: 0	*Art: 3	*Ser: 0	*AV: 0	*Art AV: 0

Aproximativ 1000-10000 înregistrări

Opțiuni	Menu Princ.	Listare	Rezerv./Recomand.	HELP	Salt
<F1>	<F2>	SHIFT+F4	<F7>	<F9>	<F10>

Dificultăți întâlnite în procesul realizării programului:

- lipsa în republică a unui vocabular controlat care să acopere necesitățile de creare a vedetelor de subiect pentru toate tipurile de biblioteci. La moment, fiecare tip de bibliotecă își rezolvă această

- problemă, utilizând diverse limbaje de indexare;
- lipsa unui ghid la nivel de republică care ar orienta munca bibliotecarilor antrenați în această activitate;
 - activitatea cotidiană care marginalizează acest proces;
 - absența accesului la Bazele de date a CNC pentru publicațiile naționale;
 - lipsa unui soft care să permită trimiteri și legături între termeni;
 - migrarea cadrelor și îndeplinirea altor funcții;
 - neatenția bibliotecarilor.

În această ordine de idei, propunem elaborarea unui ghid care va deveni un instrument util pentru bibliotecarii preocupați de calitatea procesului de indexare.

